

качественному составу трудового потенциала, выявлены основные резервы повышения качества трудового потенциала промышленного предприятия.

Ключевые слова: трудовой потенциал промышленного предприятия, качество трудового потенциала, резервы трудового потенциала, функции управления, управление качеством трудового потенциала

Summary. The article discusses the basic classification of reserves to improve the quality of labor potential of the industrial enterprise, an assessment of reserves for each of the management functions and components of quality of labor capacity, established the basic resources needed to increase the quality of labor potential of industrial enterprises.

Keywords: employment potential of the industrial enterprise, the quality of the labor potential, provisions of the labor potential, management functions, quality control of the labor potential.

*Рецензент д.е.н., професор ХНЕУ Гриньова В.М.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Слагін Ю.В.*

УДК 338.5:656.611.2

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПОРТОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Широков М.А., аспірант (ОНМУ)

У статті розкрито проблеми та основні підходи розвитку системи інформаційного забезпечення управління витратами портового підприємства. Обґрунтовано доцільність та особливості адаптації систем управління витрат вітчизняних портових підприємств до міжнародної практики.

Ключові слова: витрати виробництва, управління, підприємство портової діяльності.

Постановка проблеми. Управління витратами портових підприємств тісно пов'язано з функціонуванням системи бюджетного планування, контролю та аналізу витрат і фінансових ресурсів. Система управління витратами поєднує численні завдання, основними серед яких є розрахунок норм, складання і доведення бюджетів витрат до конкретних підрозділів підприємства, організація обліку у місцях виникнення витрат і центрів відповідальності. Технологія бюджетного управління має суттєві переваги, однак її використання є досить обмеженим в сучасних умовах функціонування українських портових підприємств.

Для ефективного використання бюджетного підходу одночасно з існуючими методами планування, обліку і аналізу необхідно суттєво удосконалити систему управління підприємством портової діяльності.

Інформаційне забезпечення є основою механізму бюджетного управління портового підприємства. Формування інформаційної бази базується на аналізі макроекономічних чинників діяльності підприємства (економічні, політичні, соціальні, міжнародні, нормативно-правові, форс-мажорні чинники) і мікроекономічних чинників, які визначаються системою обліку підприємства.

Огляд останніх досліджень і публікацій.

Суттєвий внесок у вирішення питань управління витратами зробили вітчизняні вчені П.Й. Атамас, І.Ю. Бондар, В.І. Пахомов, С.В. Голов,

А.М. Турило та інші. Теоретичні та практичні підходи управління витратами розглядали П. Лабзунов, В.М. Прудников, В.К. Скляренко, Ентоні А. Аткинсон, Раджив Д. Банкер, Роберт С. Каплан та ін.

Значний внесок у теорію формування витрат виробництва морських торговельних портів зробили В.І. Чекаловець, М.Т. Примачов, О.М. Кібік, В.О. Ільїн, В.В. Попов, Л.Д. Ветренко й інші. Зазначені наковці дослідили роль та значення витрат виробництва в портовій діяльності, питання класифікації та групування витрат за різними ознаками, проблеми оптимізації суми витрат тощо.

Невирішені складові загальної проблеми.

У той же час формування інформаційного забезпечення процесу функціонування системи планування, контролю і аналізу витрат виробництва та фінансових ресурсів портового підприємства особливо у сфері інвестування, є питанням, що значною мірою ще не досліджене.

Мета статті: обґрунтування доцільності та особливостей адаптації системи інформаційного забезпечення процесів планування, контролю і аналізу витрат підприємств портової діяльності України до міжнародної практики.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах підвищення інтенсивності конкурентної боротьби на ринках портової продукції та послуг одним з головних інструментів стає зниження витрат на виробництво продукції.

Виробництво портової продукції передбачає вибір ресурсів для забезпечення

конкурентної переваги на підставі оптимізації витрат. В процесі вибору ресурсів та відповідно структури витрат реалізуються такі етапи [1]: визначення проблеми, відбір можливих варіантів вирішення проблеми, вимірювання і оцінка кількісних наслідків, виявлення і дослідження наслідків, які кількісно неможливо виміряти, прийняття рішення.

Прийняття ефективних рішень відносно витрат портового виробництва потребує повсякденного відстеження і зіставлення витрат за окремими видами портової продукції та послуг, клієнтами, бізнес-процесами підприємства, операціями, що знижує ефективність традиційних методів обліку витрат і обумовлює їх невідповідність сучасним потребам управлінської інформації. Відповідно існує необхідність вдосконалення механізму управління витратами.

Інформаційне забезпечення є основою механізму управління витратами портового підприємства. Формування інформаційної бази управління витратами базується на аналізі макроекономічних чинників діяльності підприємства (економічні, політичні, соціальні, міжнародні, нормативно-правові, форс-мажорні чинники) і мікроекономічних чинників, які визначаються системою обліку підприємства.

Критерії формування інформації про фінансові результати портового підприємства визначають подальший напрям використання інформації і впливають на її релевантність і форму. Відповідно, дані про фінансові результати тільки фінансового обліку не відповідають потребам системи управління портовим підприємством. Зазначене вимагає включення в систему обробки необхідної інформації різних видів обліку: управлінського (у його рамках оперативного); фінансового; податкового; статистичного.

Вимагають вирішення питання постатейної і поелементної організації фінансового обліку, впровадження інтегрованого фінансового і податкового обліку, обліку за центрами відповідальності, обліку грошових потоків і формування резервної системи портових підприємств. Виникли труднощі в системі управління ресурсами на базі використання системи похідних балансових звітів.

Найбільш складним питанням для сучасних портових підприємств, особливо портів, є розподіл непрямих витрат за видами продукції (робіт, послуг). Неправильний вибір бази розподілу обумовлює некоректне визначення величини собівартості одиниці продукції, що може спричинити серйозні управлінські помилки. Якщо для загальнопромислових витрат порівняно легко сформувати обґрунтовану базу розподілу, то для загальногосподарських витрат це зробити набагато складніше, оскільки відсутній явний зв'язок цих

витрат з процесом виробництва портової продукції (робіт, послуг). Вірогідність помилки особливо велика для портових підприємств, сфера діяльності яких дуже різноманітна, що є характерним для великих морських торговельних портів. В Україні вказані витрати традиційно розподілялися як різні статті. Згідно з новою системою бухгалтерського обліку, ці витрати об'єднані на одному рахунку. Тому до їх розподілу слід підходити з урахуванням конкретних умов портового виробництва. На практиці поширений метод розподілу зазначених витрат пропорційно основній зарплаті робітників основного виробництва (для порту це основний фонд заробітної плати докерів), що не завжди є обґрунтованим і ефективним.

В сучасних умовах доцільним є вдосконалення систем бюджетного управління за видами діяльності. Важливою умовою використання цього методу підприємством портової діяльності є розробка та постійний розвиток структурованої системи рахунків в робочому плані рахунків у відповідності до організаційної структури підприємства. Перші кроки у цьому напрямку вже роблять морські торговельні порти України, які розробили програми, що передбачають уніфікацію первинних виробничих документів, формування балансових рахунків доходів і витрат за видами портової діяльності, розробку програмного забезпечення для автоматизованого обліку та аналізу. Для підвищення ефективності розробленої програми необхідно передбачити автоматичне кодування нормативно-довідкової документації та первинних документів, що дозволить оперативно формувати та отримувати інформацію в реальному часі [2]. Облік витрат за видами діяльності дозволяє після розподілу витрат за видами портової діяльності перегрупувати їх за видами продукції, робіт та послуг, маючи інформацію по те, де вони вироблені або надані. Дану схему можна використовувати у зворотному напрямку. Таким чином, види портової діяльності взаємопов'язують об'єкти витрат та самі витрати.

Існують численні системи обліку витрат, кожна з яких має сферу свого застосування, переваги та недоліки. Необхідно зазначити, що окремо узяті системи обліку витрат в портовій діяльності не використовуються в чистому виді, і жодна з них не має істотних переваг. Підприємства портової діяльності повинні вибирати ту чи іншу систему обліку витрат залежно від багатьох факторів, моделювати їх відповідно зі своїми особливостями і використовувати змішані варіанти побудови обліку витрат.

Процес адаптації систем формування і обліку витрат портового виробництва в Україні до міжнародної практики, передусім, обумовлений розвитком процесів інтеграції національної

портової системи в європейську і необхідністю залучення значних інвестицій, у тому числі зарубіжних. Міра актуальності цієї проблеми підвищується в процесі розширення обсягів інвестиційної діяльності.

Інвестор як особа, що зацікавлена, передусім, в отриманні прибутку від своїх вкладень, повинен мати можливість оцінити реальний фінансовий стан об'єкту інвестування і його фінансовий потенціал. Для вирішення вказаного завдання інвесторові потрібна достовірна, вичерпна і зрозуміла інформація, яка повинна міститися у відповідній звітності. Нормативно-правова база і особливості ведення бухгалтерського обліку в Україні обумовлюють неможливість надання такої інформації зарубіжним потенційним інвесторам українських підприємств портової діяльності, що обумовлює вкрай незначні обсяги іноземного інвестування в сферу національної портової діяльності.

Тому актуальним питанням для сучасних портових підприємств, особливо портів, є використання міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФО). Міжнародні стандарти розробляються з 1973 р. із створенням Комітету з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку - КМСБУ.

У 2000 р. комітет був реформований. У складі КМСБУ була створена рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку - РМСБО (International Accounting Standards Board - IASB). До неї і перейшли функції з розробки стандартів. Стандарти, що саме розробляються ним, є міжнародними стандартами фінансової звітності - МСФЗ (International Financial Reporting Standards - IFRS). Колишні правила, розроблені комітетом, є міжнародними стандартами бухгалтерського обліку - МСБО. Зараз поступово здійснюється розробка нових МСФЗ замість застарілих МСБО.

Перехід українських підприємств на МСФЗ припускає зміну принципів підготовки фінансової звітності, контролю її якості і аудиту.

Міжнародні правила надають бухгалтерові значну свободу дій, оскільки МСФЗ базуються на трьох положеннях: справедлива вартість, пріоритет економічного змісту над правовою формою, прозорість. Використання принципу справедливої

вартості дозволяє надати інвесторові реальну інформацію про фінансовий стан і результати діяльності портового підприємства. У системі українському обліку, як правило, відбивається тільки залишкова вартість. Регулярно переоцінюють своє майно лише небагато портових підприємств. Для інвестора, як правило, більш важливою є не правова форма, а економічний зміст об'єкту.

Висновки. Питання розвитку системи планування, контролю і аналізу витрат та фінансових ресурсів є вкрай актуальним для будь-якого портового підприємства. Формування інформаційної бази управління витратами портових підприємств України є питанням, що багато в чому визначає перспективи його розвитку. Ефективна реалізація процесу формування витрат дозволить створити передумови забезпечення конкурентоспроможності портового підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Атамас П.Й. Управлінський облік: навч. посібник / П.Й. Атамас. – Д.-К.: ЦУЛ, 2006. – 440 с.
2. Бондар І. Ю. Управління витратами виробництва та собівартістю продукції: навч. посібник / І.Ю. Бондар, В.І. Пахомов. - К.: Київ. держ. торг.-екон. ун-т, 2000. – 650 с.
3. Ветренко Л.Д. Управление работой морского порта / Л.Д. Ветренко. – СПб: Историческая иллюстрация, 1997. – 164 с.
4. Гюнтер Ф. Теорія виробництва і витрат: пер. з нім. під керівництвом і наук. ред. М.Г. Грещано / Ф. Гюнтер. – К.: Таксон, 2000. – 520 с.
5. Кібік О.М. Економіка портового господарства / О.М. Кібік. – Одеса: ОНМУ, 2004. – 280 с.
6. Примачев Н.Т., Вовк О.Ю. Эффективность функциональной деятельности предприятий морского транспорта / Н.Т. Примачев, О.Ю. Вовк. – Одеса: ИПРиЭЭИ, 2001. – 134 с.
7. Anthony R. Advanced management accounting / R. Anthony, S. Kaplan, A. Atkinson. – Prentice hall, 1998. – 452 с.

Аннотация. В статье раскрыты проблемы и основные подходы развития системы информационного обеспечения управления издержками портового предприятия. Обоснованы целесообразность и особенности адаптации систем управления издержками отечественных портовых предприятий к международной практике.

Ключевые слова: издержки производства, управление, предприятие портовой деятельности.

Summary. Problems and the main approaches of development of information support of costs-management of the port enterprise are investigated in the article. Expediency and features of adaptation of system of costs-management of Ukrainians port enterprises to international practice are grounded.

Keywords: costs of production, management, enterprise of port activity.

Рецензент д.е.н., професор НУ «ОЮА» Кібік О.М.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.